

Warszawa, 29.07. 2013 r.

Informacja sygnalna

WYNIKI BADAŃ GUS

**WSTĘPNY SZACUNEK GŁÓWNYCH
ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH ¹⁾ w 2013 R.**

Wyniki wstępnego szacunku produkcji głównych upraw rolnych i ogrodniczych w 2013 r. przedstawiają się następująco:

- zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wstępnie szacuje się na 23,7 – 25,1 mln t, tj. o około 3% mniej do 3% więcej od zbiorów ubiegłorocznych i o 5% mniej do około 1% więcej od średniej z lat 2006-2010;
- zbiory rzepaku i rzepiku ocenia się na od 2,4 mln t do około 2,6 mln t, tj. o ok. 29% - 38% więcej od zbiorów ubiegłorocznych i więcej – o ok. 13% - 22% od średnich zbiorów z lat 2006-2010;
- produkcję warzyw gruntowych ocenia się na 4,4 mln t, tj. o blisko 3% mniej od zbiorów ubiegłorocznych, oraz o około 4% mniej od średnich zbiorów z lat 2006-2010;
- przewiduje się, że zbiory owoców z drzew wyniosą ponad 3,3 mln t, tj. o około 2% więcej od zbiorów ubiegłorocznych i o blisko 33% więcej od średnich zbiorów z lat 2006-2010;
- zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych szacuje się na blisko 0,6 mln t, tj. o około 4% więcej od zbiorów ubiegłorocznych i o około 14% więcej od średnich zbiorów z lat 2006-2010.

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnego szacunku plonów i zbiorów zbóż, rzepaku i rzepiku, warzyw gruntowych i owoców, a także I pokosu traw łąkowych oraz oceny stanu plantacji ziemniaków i buraków cukrowych, opracowane na podstawie ekspertyz przeprowadzonych na początku lipca.

Oceny dokonano w oparciu o:

- ekspertyzy rzeczoznawców GUS (od szczebla gminnego) opracowane na podstawie lustracji pól, łąk i sadów,
- sprawozdawczość gospodarstw osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej,
- badanie biometryczne plonów pszenicy ozimej i żyta przeprowadzone na plantacjach w wylosowanych gospodarstwach indywidualnych (10,0 tys.),
- badania stanu roślin uprawnych wykonane w Instytucie Geodezji i Kartografii.

Opracowanie:

Departament Rolnictwa

Kontakt w sprawach merytorycznych: D. Miziołek tel. 22 608 -33 -79 , S. Niszczoła tel. 22 608-33-53;
e-mail: d.miziolek@stat.gov.pl, s.niszczoła@stat.gov.pl

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- ◆ przedłużająca się zima, która uniemożliwiła terminowe rozpoczęcie wiosennych prac polowych oraz spowodowała znaczne opóźnienie siewów zbóż jarych,
- ◆ bardzo późne ruszenie wegetacji roślin ozimych i trwałych użytków zielonych. Ruszenie wegetacji nastąpiło dopiero w drugiej dekadzie kwietnia i było opóźnione w porównaniu do terminów średnich wieloletnich o około 3 tygodnie,
- ◆ występujące w maju i czerwcu intensywne opady deszczu, powodujące rejonami podtopienia i zalania pól,
- ◆ lokalnie występujące ekstremalne zjawiska klimatyczne, tj. burze i nawałnice połączone z opadami gradu i silnym wiatrem. W wielu gospodarstwach rolnych odnotowano straty w uprawach rolnych i ogrodniczych oraz na trwałych użytkach zielonych,
- ◆ mniejsza ilość stosowanych przez rolników zabiegów agrotechnicznych i uprawek pielęgnacyjnych (brak możliwości wjazdu na nasiąknięte wodą pola) oraz małe wykorzystanie kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego,
- ◆ niedostateczne działanie środków ochrony roślin i herbicydów spowodowane trudnymi warunkami meteorologicznymi (nawracającymi deszczami),
- ◆ zwiększone zagrożenie porażenia roślin chorobami grzybowymi spowodowane wysoką temperaturą powietrza, dużą wilgotnością oraz brakiem możliwości terminowego wykonania zabiegów ochronnych.

Korzystnie natomiast wpłynęły:

- ◆ dobre wyrośnięcie i rozkrzewienie zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego w końcowej fazie wzrostu jesienią 2012 r.,
- ◆ korzystne warunki zimowania zarówno zbóż ozimych jak i rzepaku ozimego – niewielkie straty zimowe i wiosenne (zaorano około 0,6% powierzchni zasianej zbóż ozimych i około 1,2% powierzchni zasianej rzepaku ozimego),
- ◆ na ogół dobry stan ozimin po zimie,
- ◆ znacznie wyższy areal zasiewów kukurydzy na ziarno w porównaniu do roku ubiegłego,
- ◆ znacznie wyższy niż w ubiegłym roku areal uprawy zbóż ozimych posiadających wyższy potencjał plonotwórczy.

W bieżącym roku do zbioru rzepaku ozimego przystąpiono lokalnie w drugiej połowie lipca wykorzystując korzystne warunki pogodowe. W tym samym okresie, a nawet wcześniej rozpoczęto koszenie jęczmienia ozimego.

Zboża

Wstępnie szacuje się, że **powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2013 r. wynosi około 6,7 mln ha¹**, z tego:

- pszenicy ponad 2,1 mln ha,
- żyta około 1,2 mln ha,
- jęczmienia ponad 0,8 mln ha,
- owsa ponad 0,4 mln ha,
- pszenżyta około 1,2 mln ha,
- mieszanek zbożowych około 1,0 mln ha.

W strukturze zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi udział powierzchni zbóż ozimych wynosi 65,6%, a udział powierzchni zbóż jarych to około 34,4%. W porównaniu do średniej powierzchni z lat 2006 – 2010 udział powierzchni zbóż ozimych zwiększył się o 6,9 pkt. procentowego, natomiast o tyle samo zmniejszył się udział zasiewów zbóż jarych.

Wstępnie szacuje się, że **plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosą 35,3 – 37,4 dt/ha, tj. w porównaniu do średniej z lat 2006-2010 więcej o 3,9 – 6,0 dt/ha (o 12,4% – 19,1%)**.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi ocenia się na 23,7 – 25,1 mln t, tj. od 1,3 mln t (o 5,0%) mniej do około 0,2 mln t (o 0,7%) więcej w porównaniu do średnich zbiorów z lat 2006-2010.

Plony zbóż ozimych łącznie z ozimymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 37,8 – 40,2 dt/ha, tj. o 3,5 – 5,9 dt/ha (o 10,2% - 17,2%) więcej od średnich plonów z lat 2006 – 2010.

¹ Powierzchnię zasiewów upraw rolnych i ogrodnich ustalono na podstawie wstępnych wyników reprezentacyjnego badania struktury gospodarstw rolnych przeprowadzonego w ok. 200 tys. gospodarstw indywidualnych oraz szacunków rzeczoznawców terenowych GUS, a także sprawozdawczości z gospodarstw rolnych i ogrodnich osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

Plony poszczególnych gatunków zbóż ozimych według szacunku wstępnego w 2013 r. przedstawiają się następująco:

- pszenica 44,4 – 47,0 dt/ha,
- żyto 28,5 – 30,8 dt/ha,
- jęczmień 40,4 – 42,0 dt/ha,
- pszenżyto 36,9 – 39,0 dt/ha,
- mieszanki zbożowe 30,7 – 34,0 dt/ha.

Zbiory zbóż ozimych wstępnie wyszacowano na 16,6 – 17,7 mln t, w tym:

- pszenicy na 8158,0 – 8635,7 tys. t, tj. o 37,1% - 45,1% więcej niż w 2012 r.,
- żyta na 3280,1 – 3544,8 tys. t, tj. o 13,6% - 22,7% więcej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 847,0 – 880,5 tys. t, tj. o 44,6% - 50,4% więcej niż w roku ubiegłym,
- pszenżyta na 3883,7 – 4104,7 tys. t, tj. o 38,3% - 46,2% więcej od zbiorów ubiegłorocznych,
- mieszanek zbożowych na 451,4 – 499,9 tys. t, tj. o 64,4% - 82,1% więcej niż w 2012 r.

Plony zbóż jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 30,5 – 32,2 dt/ha, tj. o 3,1 – 4,8 dt/ha (o 11,3% - 17,5%) więcej od średnich z lat 2006 – 2010.

Plony poszczególnych gatunków zbóż jarych według szacunku wstępnego w 2013 r. przedstawiają się następująco:

- pszenica 34,2 – 35,2 dt/ha,
- jęczmień 33,4 – 34,4 dt/ha,
- owies 27,1 – 28,1 dt/ha,
- pszenżyto 30,4 – 31,4 dt/ha,
- mieszanki zbożowe 29,1 – 32,0 dt/ha.

Zbiory zbóż jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie wyszacowano na 7,0 – 7,4 mln t, w tym:

- pszenicy na 918,3 – 945,2 tys. t, tj. o 65,4% - 64,4% mniej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 2020,8 – 2081,3 tys. t, tj. o 43,8% - 42,1% mniej od zbiorów ubiegłorocznych,

- owsa na 1180,9 – 1224,5 tys. t, tj. o 19,6% - 16,6% mniej w porównaniu do zbiorów z 2012 r.,
- pszenżyta na 384,7 – 397,3 tys. t, tj. o 29,0% - 26,6% mniej niż w roku ubiegłym,
- mieszanek zbożowych na 2540,3 – 2793,4 tys. t, tj. o 30,3% - 23,4% mniej niż w 2012 r.

Rzepak i rzepik

Siewy rzepaku ozimego pod zbiory 2013 r. rozpoczęto w drugiej dekadzie sierpnia, powszechnie prowadzono w trzeciej dekadzie tego miesiąca, a zakończono na początku września. Warunki wilgotnościowe gleby w sierpniu sprzyjały prowadzeniu siewów, jednak niedobór opadów deszczu występujący we wrześniu nieznacznie hamował kiełkowanie i wzrost roślin. Znaczna poprawa warunków wilgotnościowych gleby w październiku miała korzystny wpływ na wzrost i rozwój roślin rzepaku. Rzepak ozimy jesienią 2012 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku był dobrze wyrosnięty i rozkrzewiony. W okresie od grudnia do końca marca warunki pogodowe nie stwarzały większych zagrożeń dla tej uprawy. Występujące okresowo w miesiącach zimowych duże spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu dochodzące nawet do -30°C , nie spowodowały wymarnięcia roślin, ponieważ plantacje rzepaku były chronione grubą pokrywą śnieżną. Ruszenie wegetacji rzepaku nastąpiło lokalnie na początku drugiej dekady kwietnia, a na obszarze całego kraju dopiero w połowie miesiąca i było opóźnione w porównaniu do roku ubiegłego o około 3 tygodnie. Wegetacja roślin w maju i czerwcu przebiegała na ogół bez większych zakłóceń. Kwitnienie rzepaku ozimego, a także jarego było obfite i długie, jednak zmienna pogoda nie zawsze sprzyjała zapylaniu i dobremu wiązaniu łuszczyń. Występujące w tamtym czasie opady deszczu przyczyniły się do dobrego uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby, z wyłączeniem rejonów gdzie burze w połączeniu z ulewnym deszczem doprowadziły do nadmiaru wilgoci w glebie.

Szacuje się, że **powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku** w bieżącym roku wzrosła w porównaniu do roku ubiegłego o około **25%** i wynosi około **0,9 mln ha**. **Zbiory rzepaku i rzepiku** wstępnie oszacowano na **2402,9 do 2578,6 tys. t**, tj. od **28,8 do 38,2%** więcej od ubiegłorocznych.

Uprawy okopowe

Dotychczasowy przebieg warunków pogodowych był na ogół niezbyt korzystny dla uprawy ziemniaka. Przedłużająca się do początku drugiej dekady kwietnia zima uniemożliwiała wczesne rozpoczęcie sadzenia ziemniaków. Sadzenie ziemniaków przeznaczonych na wczesny zbiór rozpoczęło się rejonami w drugiej dekadzie kwietnia, natomiast większość plantacji zostało zasadzonych w trzeciej dekadzie kwietnia i w pierwszej dekadzie maja. Opóźnienie sadzenia ziemniaków przeznaczonych na jesienny zbiór było nieznaczne i wynosiło około 1 tygodnia. Ciepła, słoneczna pogoda oraz dobre uwilgotnienie gleby w pierwszej i drugiej dekadzie maja sprzyjało rozwojowi kielków i wschodom roślin.

Pod koniec maja oraz w czerwcu obserwowano szereg zjawisk atmosferycznych mających niekorzystny wpływ na stan plantacji ziemniaków. Częste opady deszczu, rejonami ulewy również o charakterze burzowym oraz gradobicia, doprowadziły do nadmiaru wilgoci w glebie oraz tworzenia się na polach zastoisk wody. Takie warunki pogodowe spowodowały lokalnie (głównie w centralnej oraz południowo-zachodniej części kraju) częściowe zniszczenie plantacji oraz uniemożliwiły na mocniejszych glebach prawidłowe wschody ziemniaków. Obfite opady spowodowały również utrudnienia we właściwej pielęgnacji plantacji roślin okopowych, a także brak możliwości zastosowania właściwej ochrony przed chorobami i szkodnikami. Na plantacjach nieobjętych czerwcowymi ulewami, warunki pogodowe sprzyjały uprawom ziemniaka. Wysokie temperatury powietrza oraz dobre uwilgotnienie gleby w pierwszej połowie lipca sprzyjały zawiązywaniu bulw oraz wzrostowi i rozwojowi roślin.

O wysokości plonowania ziemniaków zadecyduje dalszy przebieg wegetacji – w tym dalsze tempo rozwoju zarazy ziemniaka, która dotychczas występowała na plantacjach sporadycznie.

Uwzględniając dotychczasowy przebieg wegetacji ocenia się, że stan plantacji ziemniaka jest gorszy od oceny z analogicznego okresu w roku ubiegłym i wynosi 3,7 stopnia kwalifikacyjnego (w roku 2012 - 3,9).

Z uwagi na długą zimę, do siewów buraków cukrowych przystąpiono w bieżącym roku z opóźnieniem. Rozpoczęte pod koniec drugiej dekady kwietnia siewy buraków cukrowych powszechnie prowadzono w trzeciej dekadzie kwietnia, a zakończono w pierwszej dekadzie maja. Intensywne majowe opady deszczu powodowały zwłaszcza na glebach ciężkich zaskorupianie powierzchniowych warstw gleby. Z tego powodu wschody buraków cukrowych były nierównomiernie. Występujące na przełomie maja i czerwca ulewne deszcze

i burze, rejonami spowodowały podtopienia lub częściowe zalania plantacji, a lokalne gradobicia uszkodziły rośliny buraków cukrowych na niektórych plantacjach. W wyniku intensywnych opadów deszczu, w wielu rejonach kraju utrudnione było chemiczne zwalczanie chwastów, zastosowanie prawidłowego nawożenia i ochrona roślin przed chorobami. Ogólnie jednak w połowie lipca stan plantacji buraków cukrowych był dobry, a szacunkowa obsada roślin na 1 ha wynosi 85 – 90 tys. sztuk i jest nieco niższa od ubiegłorocznej.

Rzeczoznawcy terenowi ocenili obecny stan plantacji buraków cukrowych na 3,9 stopnia kwalifikacyjnego tj. o 0,1 stopnia kwalifikacyjnego niżej niż w roku ubiegłym.

Siano łąkowe

Przedłużająca się do pierwszych dni kwietnia zima nie spowodowała szkód na trwałych użytkach zielonych, a ich stan po zimie był dobry, oceniony na poziomie średniej z wielolecia. Topniejąca jeszcze w pierwszej dekadzie kwietnia dość gruba pokrywa śnieżna nie powodowała na łąkach i pastwiskach zastoisk wody, podtopień i rozlewisk. Wiosenna wegetacja roślin rozpoczęta z opóźnieniem przebiegała bez zakłóceń, a nawet bardziej dynamicznie niż w latach poprzednich. Dobrze rozkrzewione trawy z końcem kwietnia weszły w fazę strzelania w źdźbło, a częste, majowe opady deszczu zapewniały dobre uwilgotnienie gleby oraz sprzyjały bujnemu i dynamicznemu wzrostowi roślinności łąkowej. Do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego przystąpiono miejscami w trzeciej dekadzie maja, jednak występujące na przełomie maja i czerwca intensywne i ulewne deszcze spowodowały, że sprzęt pierwszego pokosu siana przeciągnął się aż do pierwszej dekady lipca. Nadmierne uwilgotnienie kompleksów łąkowych i często obserwowany brak dostępu do nich spowodowany nieprzejezdnymi, rozmokłymi drogami dojazdowymi utrudniały lub uniemożliwiały terminowe prowadzenie sianokosów. Przerośnięta ruń łąkowa wylegała, podgniwała i pleśniała, co miało niekorzystny wpływ na jakość i znaczne pogorszenie wartości paszowej siana. Z łąk koszonych w późniejszym terminie zbierane siano było słabej jakości z powodu zwłóknienia i małej zawartości białka. Deszczowa pogoda utrudniała dosuszanie siana, dobre były natomiast warunki odrostu roślinności na trwałych użytkach zielonych.

Plony I pokosu traw łąkowych w przeliczeniu na siano oceniono na około 25,2 dt/ha, natomiast zbiory z łąk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniosły około 6,3 mln t.

Warzywa gruntowe

Według wstępnych wyników badania struktury gospodarstw rolnych, łączna powierzchnia uprawy warzyw gruntowych w bieżącym roku jest niższa od ubiegłorocznej, znaczącemu ograniczeniu uległ przede wszystkim obszar wczesnych odmian warzyw.

Siewy warzyw gruntowych na przeważającym obszarze kraju rozpoczęły się znacznie później niż w latach przeciętnych, ze względu na przedłużającą się zimę i zalegającą jeszcze na początku kwietnia pokrywą śnieżną, nadmiar wody pochodzący z topniejącego śniegu. Wyjątkowo duże opóźnienie rozpoczęcia wegetacji na wiosnę spowodowało konieczność rezygnacji z uprawy części wczesnych odmian warzyw. Dla niektórych warzyw optymalne terminy siewu przesunęły się o miesiąc. Pomimo opóźnienia siewów, wczesna wegetacja warzyw gruntowych na ogół przebiegała bez zakłóceń, warunki atmosferyczne w większości rejonów sprzyjały wschodom i wzrostowi roślin. Jednak już w czerwcu nadmierne opady deszczu, szczególnie w rejonach Polski centralnej i północno-wschodniej, utrudniały dalszą wegetację oraz prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych (pielęgnacja i ochrona roślin). Część upraw warzyw została stracona z powodu występujących na plantacjach podtopień oraz wypłukiwania roślin. W wielu rejonach wystąpiły uszkodzenia upraw spowodowane silnym gradobiciem. Pomimo poprawy warunków, jaką odnotowano na początku lipca, przewiduje się, że obszar uprawy oraz produkcja warzyw, szczególnie odmian wczesnych, będzie niższy w porównaniu do roku ubiegłego. Zbiory warzyw odmian późniejszych będą zależały od warunków agrometeorologicznych podczas dalszej wegetacji.

Tabl. 1. Zbiory warzyw gruntowych

Wyszczególnienie	2006 – 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}		
	w tys. t			2012 = 100	2006 – 2010 ^{a)} =100
Ogółem	4565	4553	4406	96,8	96,5
kapusta	1195	1140	1068	93,7	89,4
kalafior	220	246	226	91,8	102,7
cebula	649	642	624	97,2	96,1
marchew jadalna	853	835	803	96,2	94,1
buraki ćwikłowe	336	345	342	99,1	101,9
ogórki	269	283	290	102,5	107,6
pomidory	254	261	276	105,9	108,6
pozostałe ^{c)}	787	801	775	96,8	98,5

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, szparagi, koper i inne.

Szacuje się, że łączna produkcja warzyw gruntowych w 2013 r. wyniesie przeszło 4,4 mln t i będzie o 3,2% niższa od produkcji roku poprzedniego i 3,5% niższa od średniej

z lat 2006 - 2010. Przewiduje się, że w porównaniu do roku ubiegłego niższe będą zbiory wszystkich podstawowych gatunków warzyw gruntowych, z wyjątkiem warzyw ciepłolubnych. W porównaniu do roku 2012 największy spadek produkcji przewiduje się dla warzyw kapustnych.

Według wstępnych szacunków rzeczoznawców terenowych GUS plonowanie kapusty w bieżącym roku będzie niższe od ubiegłorocznego, a łączna produkcja tego gatunku wyniesie niespełna 1,1 mln ton, tj. o 6,3% mniej niż w roku ubiegłym i 10,6% mniej od średniej produkcji kapusty z lat 2006 - 2010.

Szacuje się, że plonowanie i zbiory kalafiorów będą także niższe od ubiegłorocznych. Produkcję tego gatunku ocenia się na około 226 tys. ton (o 8,2% mniej niż w 2012 r., lecz nieco więcej niż średnio w latach 2006 – 2010).

Przy szacowanym obecnie słabszym plonowaniu cebuli w porównaniu do roku 2012, przewiduje się, że tegoroczna produkcja tego gatunku wyniesie około 624 tys. t i będzie o 2,8% niższa od ubiegłorocznej, a także o prawie 4% niższa od średniej produkcji cebuli z lat 2006 - 2010.

Tegoroczne zbiory marchwi jadalnej wstępnie ocenia się na ponad 803 tys. t, tj. o blisko 3,8% mniej od produkcji roku ubiegłego i blisko 6% mniej od średnich zbiorów z lat 2006 – 2010.

Produkcję buraków ćwikłowych szacuje się na 342 tys. t, tj. na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego i nieznacznie wyższym od średniej produkcji z lat 2006 – 2010.

Przewiduje się, że produkcja warzyw ciepłolubnych, pomidorów i ogórków, będzie wyższa zarówno od uzyskanej w roku ubiegłym, jak i od średniej produkcji z lat 2006 – 2010. Zbiory pomidorów ocenia się w bieżącym roku na 276 tys. t, tj. o 5,9% więcej w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast zbiory ogórków szacuje się na 290 tys. t, tj. o 2,5% więcej w porównaniu do produkcji 2012 roku.

Ocenia się, że produkcja warzyw gruntowych z grupy „pozostałe” wyniesie w bieżącym roku około 775 tys. t, tj. o 3,2% mniej niż w roku 2012 i nieco mniej od średniej produkcji z lat 2006 - 2010.

Owoce z drzew

Zima 2012/2013 nie spowodowała znaczących uszkodzeń mrozowych w sadach. Przezimowanie roślin sadowniczych było na ogół dobre, mimo marcowych mrozów, które wystąpiły po okresie dość wysokich temperatur i rozhartowaniu się drzew. Straty mrozowe zanotowano jedynie na niektórych niżej położonych plantacjach oraz w gatunkach bardziej

wrażliwych na mróz, jednak w skali całego kraju istotnych uszkodzeń nie odnotowano. Przedłużająca się zima spowodowała natomiast znaczne opóźnienie wegetacji drzew owocowych. Kwitnienie drzew owocowych było opóźnione, lecz na ogół przebiegało w sprzyjających, stabilnych warunkach pogodowych. Wiosennych przymrozków w zasadzie nie zanotowano. Mimo zdecydowanie mniejszej ilości pszczół, warunki do zapylania były wyjątkowo korzystne i zawiązywanie owoców na ogół dobre. Obficie kwitły czereśnie, wiśnie i grusze, znacznie słabiej śliwy. Kwitnienie jabłoni było uzależnione od odmiany (przemienność owocowania). Czerwcowy opad nie wpłynął ujemnie na plonowanie owoców z drzew, gdyż na ogół ilość pozostałych zawiązków była wystarczająca. Warunki wzrostu owoców na przeważającym obszarze kraju były korzystne i pozwalają prognozować dość wysokie zbiory. Jednak z powodu długotrwałych opadów deszczu na wielu plantacjach zaobserwowano nasilenie chorób grzybowych i jednocześnie utrudnioną ochronę. Lokalnie plantacje drzew owocowych zostały uszkodzone przez silne gradobicia i ulewne deszcze, a jakość owoców z tych plantacji będzie wyjątkowo słaba.

Tabl. 2. Zbiory owoców z drzew

Wyszczególnienie	2006 – 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}		
	w tys. t			2012 = 100	2006 – 2010 ^{a)} =100
Ogółem	2515	3286	3345	101,8	133,0
jabłonie	2136	2877	2903	100,9	135,9
grusze	58	65	74	114,3	126,4
śliwy	93	102	106	103,2	113,7
wiśnie	168	175	186	106,0	110,6
czereśnie	38	41	51	123,7	133,6
pozostałe ^{c)}	21	25	26	105,0	123,7

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.

Według wstępnego szacunku produkcja owoców z drzew w bieżącym roku osiągnie ponad 3,3 mln t i będzie o 1,8% wyższa od zbiorów uzyskanych w roku 2012 i aż o jedną trzecią większa od średniej produkcji z lat 2006 - 2010. Przewiduje się, że wyższa od ubiegłorocznej będzie produkcja wszystkich gatunków owoców z drzew, a szczególnie czereśni i gruszek. Jedynie drzewa z upraw przydomowych, które w ubiegłym roku owocowały bardzo intensywnie, w bieżącym roku wydadzą mniejszy plon. Zwiększa się natomiast powierzchnia drzew owocujących w sadach, ponieważ w okres owocowania wchodzi nowo nasadzone plantacje.

Szacuje się wstępnie, że zbiory jabłek w 2013 r. wyniosą około 2,9 mln ton i będą nieco wyższe od rekordowych zbiorów 2012 roku i o blisko 36% wyższe od średniej z lat 2006 – 2010. Ocenia się, że w bieżącym roku, podobnie jak w latach poprzednich, wystąpi wyraźne zróżnicowanie w owocowaniu między odmianami jabłoni.

W bieżącym roku grusze bardzo dobrze zawiązały owoce; przewiduje się, że tegoroczna produkcja gruszek wyniesie 74 tys. t i będzie o 14,3% wyższa w porównaniu do zbiorów z roku poprzedniego, a o 26,4% wyższa od średniej produkcji z lat 2006 - 2010.

Według wstępnego szacunku zbiory śliwek ocenia się na blisko 106 tys. t, tj. o 3,2% więcej niż w roku 2012. Jednak zaobserwowano duże zróżnicowanie w owocowaniu pomiędzy odmianami śliw i rejonami kraju.

Zbiory wiśni w obecnym sezonie prognozuje się na blisko 186 tys. t, tj. o 6,0% więcej niż w roku ubiegłym. Plonowanie wiśni w bieżącym sezonie na ogół wysokie, lecz na wielu plantacjach zaobserwowano występowanie chorób grzybowych (brunatna zgnilizna drzew pestkowych).

Produkcję czereśni ocenia się na rekordowym poziomie blisko 51 tys. t, tj. o 23,7% więcej od zbiorów roku poprzedniego i o 33,6% więcej od średnich zbiorów z lat 2006 - 2010. Czereśnie odmian późniejszych na ogół lepszej jakości i bardziej dorodne, jednak zaobserwowano zróżnicowanie jakościowe owoców w zależności od rejonu kraju.

Przewiduje się, że łączne zbiory pozostałych owoców z drzew wyniosą około 26 tys. t, tj. o 5,0% więcej niż w roku ubiegłym.

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Szacuje się, że zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych wyniosą w bieżącym roku ok. 582 tys. t, tj. o 4,4% więcej niż w roku ubiegłym i o 13,6% więcej od średniej produkcji z lat 2006 - 2010. Według wstępnego szacunku, niższe od ubiegłorocznych będą jedynie zbiory agrestu, z uwagi na ograniczenie powierzchni uprawy tego gatunku. W porównaniu do średnich zbiorów z lat 2006 – 2010, zdecydowanie niższe natomiast będą zbiory truskawek.

Tabl. 3. Zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Wyszczególnienie	2006 – 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}		
	w tys. t			2012 = 100	2006 – 2010 ^{a)} =100
Ogółem	512	557	582	104,4	113,6
truskawki	184	150	163	108,6	88,5
maliny	73	127	129	101,3	176,2
porzeczki	185	195	199	102,5	108,0
agrest	15	16	15	94,3	101,1
jagodowe pozostałe ^{c)}	55	69	76	109,0	136,6

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Aronia, borówka wysoka i inne owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Plantacje truskawek przetrzymały w większości dobrze, jedynie na młodszych plantacjach wystąpiły niewielkie uszkodzenia. Przez większą część okresu niskich temperatur gruba pokrywa śnieżna dostatecznie chroniła rośliny przed przemarzeniem. Jednak przedłużająca się zima nie wpłynęła korzystnie na kondycję plantacji truskawek. Po zimie były one osłabione, a ich wegetacja znacznie opóźniona. Szacuje się, że powierzchnia uprawy truskawek gruntowych w bieżącym roku będzie niższa od ubiegłorocznego. W wyniku obfitych opadów deszczu część arealu uprawy uległa zniszczeniu (zalania i podtopienia plantacji).

Tegoroczną produkcję truskawek ocenia się na ok. 163 tys. t, tj. o 8,6% więcej od uzyskanej w poprzednim sezonie, lecz o 11,5% mniej od średniej produkcji z lat 2006 - 2010. Plonowanie truskawek w bieżącym roku zostało ograniczone w wyniku zmiennych warunków atmosferycznych podczas dojrzewania i zbioru owoców. Częste, obfite opady deszczu przyczyniły się do obniżenia wysokości i jakości plonu oraz wystąpienia chorób (szara pleśń).

W bieżącym sezonie przewiduje się kolejny rekord w krajowej produkcji malin. Zbiory malin z uwzględnieniem zbioru malin jesiennych, szacuje się na 129 tys. t, tj. o 1,3% więcej od rekordowych zbiorów roku 2012 i o ponad 76% od średniej produkcji owoców tego gatunku z lat 2006 - 2010. Plonowanie maliny letniej ocenione zostało na dobrym poziomie. Zapowiada się też wysoki plon odmian jesiennych jednak ostateczna wysokość produkcji będzie uwarunkowana przebiegiem pogody podczas dalszego okresu wegetacji i rzeczywistą wysokością zbiorów maliny jesiennej.

Według szacunku rzeczoznawców GUS tegoroczne zbiory porzeczek ocenia się na poziomie o 2,5% wyższym od ubiegłorocznego, tj. na ok. 199 tys. t, w tym produkcję porzeczek czarnych szacuje się na 152 tys. t. Należy przy tym podkreślić, że podany wyżej szacunek zbiorów obejmuje całą produkcję, nie tylko towarową, ale także pochodzącą z ogrodów przydomowych i upraw poza sadami.

Zdecydowany wzrost zbiorów porzeczek wystąpił w rejonach, w których produkcja ubiegłoroczna była bardzo niska (między innymi w województwach świętokrzyskim i mazowieckim). W zagłębiu lubelskim prognozowane w bieżącym sezonie plony porzeczek były nieco wyższe niż uzyskane w roku ubiegłym. Jedynie w kilku województwach, w których uprawa porzeczek prowadzona jest na niewielką skalę, szacowane plony były niższe od ubiegłorocznych.

Zbiory agrestu w bieżącym roku, według wstępnego szacunku, wyniosą ok. 15 tys. t i będą o blisko 5,7% niższe od ubiegłorocznych, przede wszystkim z uwagi na ograniczenie uprawy tego gatunku.

Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie od jesieni 2012 r. do lata 2013 r.

Przygotowanie pól pod zasiewy ozimin na jesieni 2012 r. było utrudnione z powodu przesuszenia gleby. Niedobór wilgoci w glebie utrudniał wykonywanie jesiennych prac polowych, tj. orkę przedsięwziętych i siewów ozimin. Siewy zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego przeprowadzano jednak na ogół w optymalnych terminach agrotechnicznych.

Do połowy października zakończono rozpoczęte we wrześniu siewy żyta i pszenżyta, a do końca drugiej dekady miesiąca pszenicy ozimej. Dobre warunki termiczne oraz znaczna poprawa warunków wilgotnościowych gleby w październiku sprzyjały wschodom, wzrostowi i rozwojowi ozimin. Oziminy wysiane w październiku stopniowo wschodziły, a te wysiane we wrześniu pod koniec października zaczęły się krzewić.

Utrzymująca się w listopadzie wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza i gleby podtrzymywała wegetację i stwarzała dobre warunki dla wzrostu i rozwoju ozimin. Występujące w ciągu miesiąca okresy z wahaniami dobowej temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu roślin.

Na początku grudnia znaczne ochłodzenie spowodowało zahamowanie procesów życiowych roślin. Rośliny w końcowej fazie jesiennego wzrostu były dobrze wyrosnięte i rozkrzewione, a przed wejściem w okres zimowego spoczynku odpowiednio zahartowane. Stan zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2013 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku oceniono jako dobry.

Przebieg pogody w grudniu, styczniu, lutym i marcu nie stwarzał większych zagrożeń dla zimujących upraw, choć okresowo występowały duże spadki temperatury powietrza. Notowane w grudniu spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu dochodzące do -25°C , w styczniu do -30°C , a w lutym i marcu do -15°C dzięki zalegającej dość grubej pokrywie śnieżnej, nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gleby na wysokości węzła krzewienia roślin.

W marcu i w pierwszej dekadzie kwietnia na obszarze całego kraju nadal zalegała pokrywa śnieżna i trwała zimowa przerwa w wegetacji. Ruszenie wegetacji roślin ozimych i trwałych użytków zielonych nastąpiło dopiero na początku drugiej dekady kwietnia i było opóźnione w porównaniu do terminów średnich wieloletnich o około 3 tygodnie.

W drugiej dekadzie kwietnia w wielu rejonach kraju przystąpiono do siewów zbóż jarych, rozpoczęto sadzenie ziemniaków oraz siew buraków cukrowych, a w trzeciej dekadzie

miesiąca siew kukurydzy uprawianej na zielonkę i na ziarno. Uwilgotnienie wierzchniej warstwy gleby na początku okresu wegetacyjnego zabezpieczało potrzeby wodne roślin. Występujące w pierwszej i drugiej dekadzie maja ciepłe dni przyczyniły się do znacznego przyspieszenia tempa wzrostu i rozwoju roślin. W wyniku napływu mas chłodnego powietrza w trzeciej dekadzie miesiąca, tempo wzrostu i rozwoju roślin uległo przejściowemu spowolnieniu. Notowane wówczas obfite, miejscami ulewne deszcze, również o charakterze burzowym wpłynęły niekorzystnie na tempo wzrostu i rozwoju roślin. W wielu rejonach kraju opady deszczu spowodowały podtopienia i nadmierne uwilgotnienie gleby. W pierwszej dekadzie maja kończono rozpoczęte w kwietniu sadzenie ziemniaków, siewy buraków cukrowych oraz siewy kukurydzy uprawianej na ziarno i zielonkę. Stopniowo w całym kraju pojawiały się wschody tych roślin. Żyto, pszenżyto i pszenica ozima w drugiej i trzeciej dekadzie maja rozpoczęły kłoszenie. Pod koniec miesiąca na przeważającym obszarze kraju obserwowano kwitnienie żyta i pszenżyta. W ciągu miesiąca pszenica jara, jęczmień jary i owies wchodziły w fazę strzelania w źdźbło, a lokalnie pod koniec maja rozpoczęło się kłoszenie tych zbóż. Zwiększone w tym czasie potrzeby wodne zbóż jarych i ozimych na obszarze całego kraju były w pełni zaspokojone. W maju obficie kwitł rzepak ozimy i drzewa owocowe. W połowie maja trawy łąkowe wykłosiły się i rozpoczęło się ich kwitnienie, a pod koniec miesiąca, lokalnie przystąpiono do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego. Częste opady deszczu utrudniały zbiór i dosuszanie siana.

Warunki agrometeorologiczne w czerwcu były zróżnicowane. Występujące w ciągu miesiąca ulewne deszcze połączone z burzami i silnym wiatrem oraz gradobicia w wielu rejonach kraju spowodowały nadmierne uwilgotnienie gleby i podtopienia pól. Lokalnie w wyniku opadów deszczu dużo pól zostało zalanych, a uprawy częściowo zniszczone. Utrudnione było prowadzenie pielęgnacyjnych prac polowych. Na polach nieobjętych niekorzystnymi warunkami pogodowymi wysoka temperatura powietrza w ciągu miesiąca sprzyjała rozwojowi i dojrzewaniu upraw.

W pierwszej połowie czerwca obserwowano kwitnienie żyta i pszenżyta ozimego, a w ciągu miesiąca pszenicy ozimej. Na przełomie drugiej i trzeciej dekady miesiąca żyto i pszenżyto ozime weszły w fazę dojrzewania, a pod koniec czerwca w fazę tę weszła pszenica ozima. W pierwszej i drugiej dekadzie czerwca trwało kłoszenie zbóż jarych, a w trzeciej dekadzie miesiąca rozpoczęło się kwitnienie pszenicy jarej, jęczmienia jarego i owsa. Duże zapotrzebowanie na wodę roślin w tej fazie rozwoju na obszarze całego kraju było w pełni zaspokojone. Prawie w całym kraju w drugiej połowie miesiąca zakwitły ziemniaki, dojrzewał również rzepak ozimy.

W ciągu analizowanego okresu na obszarze całego kraju powszechnie prowadzono sianokosy. Częste opady deszczu utrudniały zbiór i dosuszanie siana oraz niekorzystnie wpłynęły na jego jakość.

W lipcu w całym kraju trwało dojrzewanie rzepaku i rzepiku oraz zbóż ozimych i jarych, a warunki pogodowe były na ogół korzystne dla wzrostu i rozwoju roślin. Notowane w ciągu miesiąca opady deszczu korzystnie wpłynęły na stan uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby oraz wzrost i rozwój roślin okopowych, kukurydzy, a także roślinności na trwałych użytkach zielonych. Przewiduje się, że nastąpi spiętrzenie prac żniwnych z powodu dojrzewania wszystkich gatunków zbóż jednocześnie, a pogoda będzie miała decydujący wpływ na jakość uzyskanych zbiorów.

Tabl. 4. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2012 r. do lata 2013 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	°C	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2012				
Wrzesień	14,3	1,3	42,4	74,2
Październik	8,3	-0,02	59,1	132,5
Listopad	5,5	2,5	40,3	96,5
ZIMA ^{b)} 2012/2013				
Grudzień	-2,2	-2,1	28,7	69,0
Styczeń	-2,8	-1,1	55,8	178,4
Luty	-0,6	0,2	31,8	119,0
WIOSNA ^{b)} 2013				
Marzec	-1,8	-4,5	38,6	114,3
Kwiecień	7,9	0,4	31,3	80,5
Maj	14,3	1,4	94,4	166,9
LATO ^{b)} 2013				
Czerwiec	17,3	1,5	115,3	148,8

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000

b) średnie miesięczne /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.